

Україна у фокусі

22 – 28 вересня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ПЕТРА ПОРОШЕНКА: КУЛЬМІНАЦІЯ ПЕРШИХ МІСЯЦІВ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

22
вересня

У Луганській області бойові зіткнення припинилися, проте в Донецькій області обстріли із боку проросійських бойовиків тривають. Як повідомив голова інформаційного центру РНБО Андрій Лисенко, за добу на території України не було зафіксовано жодного безпілотної. За його словами, це один з останніх прикладів, що справді керівництво ЛНР і ДНР почало виконувати пункти мирного плану, але ще не на 100%.

Українську льотчицю Надію Савченко відвезли з воронезького СІЗО в невідомому напрямку. Про це повідомив один з адвокатів льотчиці Марк Фейгін. Він також зазначив, що в адміністрації СІЗО йому не повідомили місце, куди етапували Савченко.

23
вересня

Самопроголошені республіки ДНР і ЛНР призначила свої «парламентські вибори» на 2 листопада. Для висунення кандидату в депутати необхідно зібрати тисячу підписів людей, які проживають у виборчому окрузі. У свою чергу, віце-прем'єр міністр України Володимир Гройсман заявив, що вибори до органів місцевого самоврядування в Донецькій і Луганській областях заплановані на 7 грудня.

24
вересня

Президент США Барак Обама заявив, що Вашингтон може переглянути чинні санкції проти Росії, якщо Москва змінить свою позицію щодо України. Однак глава російського МЗС Сергій Лавров, в свою чергу, заявив, що санкції – це проблема США, а військовий конфлікт в Україні – проблема самих українців.

Українській льотчиці Надії Савченко призначили психіатричну експертизу в Москві. Про це повідомив офіційний представник Слідчого комітету РФ Володимир Маркін.

25
вересня

Президент України Петро Порошенко представив свою програму реформ «Стратегія-2020». Як наголосив глава держави, програма передбачає 60 реформ і спецпрограм, виконання яких дасть змогу Україні підготуватися до того, щоб через 6 років подати заявку на набуття членства в Європейському союзі. Порошенко повідомив, що є вісім пріоритетних сфер, зміни до яких або вирішують найгостріші проблеми, або створюють інституціональні умови для проведення інших реформ. Серед пріоритетів він назвав антикорупційну реформу, оновлення влади та бюрократичного апарату, реформу правоохоронних органів й судову, децентралізацію та реформу державного управління, податкову реформу, дерегуляцію та розвиток підприємництва, реформу системи безпеки та оборони.

Україна тимчасово закрила всі пункти пропуску на кордоні з Росією. Напередодні президент України Петром Порошенко підписав указ, яким він ввів у дію рішення РНБО від 28 серпня «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності». Це рішення передбачає, зокрема, тимчасове закриття пунктів пропуску для автомобільного, морського та пішохідного сполучення, а також проведення односторонньої демаркації державного кордону України з РФ та забезпечення його належного інженерно-технічного облаштування, в тому числі із залученням міжнародної технічної допомоги.

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк узяв участь у засіданні Генеральної Асамблеї ООН, під час якого відкрито закликав Путіна припинити агресію проти України. Яценюк нагадав, що «Росія порушила низку двосторонніх і багатосторонніх міжнародних угод», починаючи зі Статуту ООН й завершуючи резолюціями щодо боротьби з тероризмом, ухваленими в ООН. Яценюк також закликав російську сторону виконувати всі пункти Мінського меморандуму з припинення вогню на Донбасі. Прем'єр-міністр висловив впевненість, що Україна відновить контроль над усією своєю територією, зокрема й Кримом, а Росія ще перепросить за свої дії проти України.

26
вересня

Центральна виборча комісія завершила реєстрацію політичних партій у багатомандатному загальнонаціональному виборчому окрузі. Всього на позачергові вибори депутатів Верховної Ради зареєструвалось 29 партій.

У самопроголошеній ДНР оголосили, що в односторонньому порядку припиняють обмін полоненими. За словами «міністра оборони» ДНР Володимира Кононова, причиною рішення стали нібито порушення умов обміну полоненими з боку українських властей. Як заявив лідер сепаратистів, серед переданих українською владою 174 людей тільки 30 є «бійцями армії Новоросії».

На позачергових виборах до парламенту 5%-й виборчий бар'єр подолають «Блок Петра Порошенка» (26,0%), «Радикальна партія Олега Ляшка» (6,2%) та ВО «Батьківщина» (5,5%). Таким є результати опитування громадської думки, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Київським міжнародним інститутом соціології. Третина громадян (33%), які збираються взяти участь у виборах, ще не визначилися з вибором. З огляду на це, реальні шанси здолати виборчий бар'єр мають і партії «Народний фронт», «Свобода» та КПУ.

II. Аналітична довідка

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ПЕТРА ПОРОШЕНКА: КУЛЬМІНАЦІЯ ПЕРШИХ МІСЯЦІВ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА

25 вересня – невдовзі після ювілейних ста днів нового українського глави держави – відбулася перша відкрита прес-конференція Президента Петра Порошенка, яка в цілому дала розуміння його головних здобутків і невдач на своїй посаді. Саме цьому було присвячено опитування експертів, яке здійснив Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», опитавши з 8 по 16 вересня 2014 року 34 експертів, і основні результати якого буде представлено нижче.

*Якими були основні досягнення Президента?
Що можна вважати його головними поразками?*

Президентство Порошенка почалося в екстремальних умовах, з якими не стикався жоден попередній глава української держави. Зважаючи на це, оцінюючи його перші кроки на своїй посаді, варто зважати на надзвичайно непросте і загрозливе довколишнє середовище, в якому він був змушений діяти. Попри це, напевне, найбільшим досягненням Порошенка протягом перших місяців на посаді Президента можна вважати збереження контрольованості державою та недопущення трансформації воєнного конфлікту на Донбасі в дезінтеграцію України. Подібна стабілізація ситуації всередині держави та убезпечення її від деструктивних імпульсів війни на сході країни значною мірою стала можливою завдяки діям Президента Порошенка.

Переходячи до конкретних заслуг глави держави, експерти найчастіше згадували про виконання ним своєї передвиборчої обіцянки – розпуску

Верховної Ради і призначення позачергових парламентських виборів. Очевидна користь цього кроку Порошенка була зумовлена обмеженою дієздатністю чинного складу парламенту та його насиченістю колишніми прихильниками диктатора-невдахи Віктора Януковича і відкритими та прихованими союзниками Москви.

З іншого боку, експерти вказали і на серйозне розчарування діями Президента в цьому контексті, а саме на його нездатність забезпечити зміну виборчої моделі зі змішаної на пропорційну з регіональними «відкритими» списками, обіцянка чого також містилася в його передвиборній програмі. Формально головну відповідальність за це понесла Верховна Рада і її депутати, але, зважаючи на здатність Порошенка переконати депутатів у необхідності перевиборів, він – за бажання – мав змогу досягти такого ж ефекту і в контексті зміни виборчої моделі.

Значно більше уваги експерти приділили зовнішній політиці Порошенка, що зрозуміло, беручи до уваги його центральну роль у цій сфері згідно з Конституцією. Головною перемогою Президента на цьому фронті експерти назвали налагодження партнерського діалогу з країнами Заходу, зокрема в контексті протидії військовій агресії Росії. Успіхи на цьому напрямі справді були очевидними і проявилися, зокрема, в консолідованому введенні санкцій ЄС і США проти Росії, а також створенні міжнародного консенсусу щодо засудження анексії Криму. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС стало, на думку експертів, ще одним досягненням Президента Порошенка, яке стає ще виразнішим на тлі постійного тиску Москви, спрямованого на зрив цієї Угоди. У цьому контексті рішення української влади відкласти введення в дію основних положень Угоди щодо зони вільної торгівлі викликало значно більш неоднозначну реакцію, утім у цьому разі Президент Порошенко має розділити відповідальність за це рішення зі своїми європейськими партнерами.

Дуже суперечливо експерти оцінили успіхи Порошенка у воєнному протистоянні з проросійськими сепаратистами і російськими військами на території Донбасу. У той час як дехто правомірно вказував на звільнення певної частини окупованих територій Донбасу протягом літа 2014 р. і консолідацію суспільства довкола відсічі російській агресії, інші говорили про нездатність налагодити ефективне управління і забезпечення антитерористичної

операції та – як наслідок – низку воєнних невдач.

Оцінити діяльність Порошенка як Головнокомандувача в контексті війни на Донбасі справді важко. З одного боку, до позитиву можна віднести підвищення боєздатності армії та інших воєнізованих утворень і успіхи у відвоюванні низки ключових міст на Донбасі.

З іншого боку, війна оголила й низку критичних проблем, зокрема неефективну управлінську вертикаль, слабку кадрову політику та корупцію у сфері забезпечення збройних сил. Ці недоліки, в свою чергу, були серед причин низки невдач і відступів української армії наприкінці серпня. Таким чином, успіхи Порошенка у веденні неоголошеної війни на Донбасі були далекими від очевидних.

Так само не було консенсусу серед експертів і щодо спроб Президента вирішити конфлікт на Донбасі переговорним шляхом. З одного боку, намагання глави держави запропонувати та втілити в життя мирний план припинення бойових дій на Донбасі викликав у частини експертів зрозуміле схвалення. Те, що наслідком таких зусиль Порошенка стало зниження інтенсивності конфлікту та, відповідно, кількості жертв, дійсно можна вважати помітним успіхом Президента. З іншого боку, частина експертів оцінила домовленості в Мінську, підписані в тому числі представниками України, як поступку державним суверенітетом України та – відповідно – провалом дипломатичних зусиль українського Президента. За таким висновком стоїть міркування про те, що мінські домовленості можуть просто «заморозити» конфлікт на Донбасі й

узаконити втрату окупованих Росією територій.

Зрештою, справжні наслідки реалізації мирного плану можна буде побачити лише з часом, тому об'єктивно оцінити ініціативи українського Президента на цьому етапі досить важко.

Не надто однозначними видаються й оцінки діяльності Порошенка в контексті ініціювання важливих суспільних реформ. З одного боку, експерти вказали на практичну відсутність системних реформ протягом перших місяців каденції Президента (виняток складає, напевне, лише започаткована реформа вищої освіти). При цьому особливо загрозливим виглядає брак антикорупційних заходів, які також були зазначені в програмі Порошенка. З іншого боку, винити в цьому Президента можна лише до певної міри, адже згідно з новою старою конституційною моделлю зразка 2004 р. основна відповідальність за ведення внутрішньої політики лежить на уряді. Крім того, ключову роль в успішності більшості фундаментальних реформ відіграє парламент, дієздатність якого, як уже зазначалося, була далекою від ідеальної. Втім, експерти вказали і на безперечно негативну сторону діяльності Порошенка – слабкі та неефективні кадрові призначення. До останніх насамперед можна віднести Міністра оборони Валерія Гелетея, Генерального прокурора Віталія Ярему та голову Національного банку Валерію

Гонтареву, усі з яких отримали свої посади з ініціативи Президента.

Зрештою, прес-конференція Порошенка виявила ще один недолік, який закидають Президентіві експерти. Мова йде про слабку комунікацію глави держави із суспільством, що особливо яскраво проявилось останнім часом. Звісно, порівняно зі своїм попередником Порошенко набагато відкритіший до представників громадянського суспільства і журналістів, однак його діяльність на посаді Президента все ж демонструє схильність до кулуарного ухвалення рішень і небажання пояснювати їх причини та сутність населенню.

Останніми прикладами такої поведінки стали рішення відкласти введення дії окремих положень Угоди з ЄС і ухвалення президентського закону про особливий статус територій Донбасу. В обох випадках Президент не лише не провів консультації з представниками громадянського суспільства, а й проігнорував необхідність пояснити населенню причини ухвалення саме таких рішень. І якщо перше можна частково пояснити складним геополітичним становищем України, то останньому важко знайти задовільне виправдання. Той факт, що свою першу прес-конференцію Порошенко провів лише за чотири місяці після свого обрання Президентом, лише увиразнив відчутні проблеми у його комунікації з суспільством.

Висновки

Таким чином, перші місяці президентства Петра Порошенка запам'яталися не лише його очевидними здобутками та невдачами, а й неоднозначними кроками, оцінити які можна буде лише з плином часу. До безперечних позитивів можна поки що зарахувати призначення позачергових виборів до парламенту та створення міжнародної коаліції на підтримку України, серед очевидних негативів можна виокремити нездатність змінити виборчу систему та невдалу кадрову політику. Найбільш чутливі сфери відповідальності Порошенка, натомість, були позначені суперечливими кроками, зокрема намаганням зупинити війну на Донбасі завдяки переговорам із Росією і прийняттям закону про особливий статус де-факто окупованих територій, а також відтермінуванням уведення в дію положень Угоди з ЄС стосовно зони вільної торгівлі. Окремо постало питання комунікації Президента з суспільством, якість якої хоч і помітно покращилася в порівнянні з каденцією Віктора Януковича, але все ще далека від бажаної.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук